

ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย

A Study the Way of Life According to Principles of Sappurisdhamma 7
in the Epidemic Situation of the Coronavirus (Covid-19) of the Village
Health Volunteer Pakchom District Loei Province

พระสุรเชษฐ์ สมจิตโต (วัฒนพันธุ์สอน)¹

พระราชปรีชามณี² และ จารุกิตต์ พริยสุวัฒน์³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย^{1,2,3}

Phra Surachet Samacitto (Wattanapanson)¹

Phrarachapreecharmune² and Jarukit Pariyasawat³

Loei Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3}

Corresponding Author, Email: wattanapanson1996@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. 2) ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของ อสม. และ 3) เสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปติธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม. จำนวน 114 ราย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 18 ราย ใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งสองฉบับ เท่ากับ 0.846 และ 0.878 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

* ได้รับบทความ: 22 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 22 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

Received: 22 March 2023; Revised: 22 September 2023; Accepted: 29 September 2023

ผลการวิจัยพบว่า

1) วิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2) การดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในช่วงเวลาการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของ อสม. โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3) แนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในช่วงเวลาการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของ อสม. สรุปจากการสัมภาษณ์ ดังนี้ (1) อสม. ควรเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดทำสารสนเทศ รู้จักใช้วิจารณ์ญาณในชุมชน (2) อสม. ควรเป็นผู้มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในแบบแผน รู้และเข้าใจความแตกต่างของบุคคล (3) อสม. ควรเป็นผู้มีจิตมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามหน้าที่เต็มศักยภาพของตน ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง สัปปุริสธรรม 7 กับ ทฤษฎี KAP เป็นไปทางบวกและทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง มีค่า r เท่ากับ 0.676 มีค่า Sig เท่ากับ 0.00

คำสำคัญ: หลักสัปปุริสธรรม 7; โรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19); อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the ways of life in preventing COVID-19 by VHVS, 2) to study the way of life according to the 7 Sappurisdhamma in the situation of the COVID-19 epidemic of VHVS, And 3) Propose guidelines for living according to the 7 Sappurisdhamma in the situation of the COVID-19 epidemic of Huai Bor Suen sub-district village health volunteers. It is an integrated research method. The sample group consisted of 114 VHVS, and 18 key informants using purposive random sampling. Research tools namely, a questionnaire with confidence values of both 0.846 and 0.878 and an interview form Data were analyzed with statistics, percentage, mean, and standard deviation. Pearson correlation coefficient and uses content analysis methods

The results of the research revealed that 1) the way of life for COVID-19 prevention of the VHVS, overall and each aspect was at a high level. Knowledge has the highest average. 2) Living according to the Sappurisdhamma 7 during the COVID-19 epidemic of the VHVs overall and each aspect was at a high average level. Knowledge according to

the principle of Sappurisdhamma 7 had the highest average and 3) Guidelines for living according to the 7 Sappurisdhamma during the COVID-19 epidemic of VHVs were summarized from the interviews as follows: (1) VHVs should be knowledgeable people. Have the ability to prepare information Know how to exercise judgment in the community. (2) Volunteers should be disciplined. Able to control their own emotions and behavior in a pattern know and understand the differences of people

The results of the statistical hypothesis testing found that the relationship between the Sappurisdhamma 7 and the KAP Theory was positive and the same direction at a moderate level with an r value of 0.676 and a Sig value of 0.00.

Keywords: Sappurisdhamma 7; Coronavirus (COVID-19); The Village Health Volunteer. (VHVs.)

บทนำ

เมื่อต้นปี 2563 ได้มีการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ไปทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย สถานการณ์การระบาดภายในประเทศ มีจำนวนผู้ติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีกลุ่มเสี่ยงที่เดินทางกลับมาจากต่างประเทศ และประชาชนที่เดินทางออกจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเพื่อกลับสู่ภูมิลำเนาในต่างจังหวัด สร้างความสูญเสียให้กับชีวิต เศรษฐกิจและสังคมในวงกว้าง การกิจในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิดอย่างนี้ จำเป็นต้องใช้บุคลากรทางแพทย์ พยาบาลจำนวนมากขึ้น การใช้บริการอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน จึงเป็นพันธกิจที่เร่งด่วนและท้าทายต่อศักยภาพของแพทย์ พยาบาล

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพในฐานะหน่วยงานที่นำการสาธารณสุขมูลฐานมาใช้เป็นกลวิธีหลักในการพัฒนาสุขภาพภาคประชาชน โดยใช้กลไกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนที่มีจิตอาสาเข้ามาช่วยเหลือดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ในรูปแบบอาสาสมัคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน บทบาทสำคัญของ อสม. คือ “แก้ข่าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี” ซึ่ง อสม. นับเป็นปราการด่านหน้าที่สำคัญในการต่อสู้กับโรคโควิด 19 อย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นและเสียสละ (ศุภกษญา ภาวรงค์ะรัต, 2563)

เมื่อศึกษาข้อมูลย้อนไปในช่วงปี 2564 พบว่า อำเภอปากชม จังหวัดเลย เกิดคลัสเตอร์ขนาดใหญ่จากผู้ค้าสลาก 2 ราย และอื่น ๆ จำนวน 17 ราย และจากที่อื่น จำนวน 1 ราย (ปิ่นณพัฒน์ แสงศรีเรือง,

ธัญญารัตน์ จีระวิญญ์, 2565) สะท้อนให้เห็นปัจจัยหลายปัจจัยที่สื่อให้รู้ว่า กลุ่ม อสม. เหล่านี้มีความเข้มแข็งในการค้นหา เตรียมพร้อมรับมือปัญหาสุขภาพโรคอุบัติใหม่ การไม่นิ่งเฉย ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และยังมีการปฏิบัติตามมาตรการและมีพฤติกรรมป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงถึงความเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารีและเสียสละ สอดรับกับวิถีชีวิตที่เคารพกราบไหว้พระรัตนตรัยให้เป็นสรณะ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา น่าจะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน กล่อมเกล่าจิตใจให้เป็นบุคคลที่มีความกล้าหาญ พร้อมในการให้บริการด้านสาธารณสุขตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญการดำเนินชีวิตให้ระวังเรื่องการเจ็บป่วย ดังปรากฏในพระสูตรตันตปิฎก (อง.จตุกก. 21/157/217.) ว่าหมายถึง การเจ็บป่วยทางกาย เช่น โรคเกิดจากดีเสมหะ ลม ไข้สันนิบาต และโรคทางใจ ดังปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวรรค ว่าหมายถึง โรคที่เกิดจากการที่จิตใจของคนเรา ถูกครอบงำด้วยอนุสัยหรืออาสวะเป็นกิเลสอย่างละเอียดที่จมลึกอยู่ในจิตไร้สำนึก เป็นต้น (วิม. 4/89/143)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตของ อสม. ในตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม ช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 มีการดำเนินชีวิตเพื่อเตรียมความพร้อมป้องกันตนเองให้รอดพ้นจากภัยพิบัติด้านสุขภาพที่อาจจะเกิดขึ้นกับตนเองอย่างไร มีการน้อมนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการในการดำเนินชีวิตอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย
- 2) เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย
- 3) เพื่อเสนอแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน อำเภอปากชม จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มประกอบด้วย

- 1) กลุ่มประชากร ได้แก่ อสม. ในเขตอำเภอปากชม 6 ตำบล จำนวน 875 คน (รายชื่อ อสม. ที่อยู่ในฐานข้อมูล ปี 2564) ประธาน อสม. ผู้นำชุมชน และ อสม. จำนวน 18 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อสม.ห้วยบ่อซืน จำนวน 114 คน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 18 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยยึดหลักการจากกรอบแนวคิดในการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลัก ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์และกำหนดกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความตรงด้านเนื้อหา คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (R) เท่ากับ 0.846 และ 0.878 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามรูปแบบการวิจัย ได้แก่

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้รูปแบบมีโครงสร้าง

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บ

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกตามลักษณะแหล่งที่มาของข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ทำการสังเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในภาพรวมด้วยวิธีการพรรณนา

2) ข้อมูลเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่

1) สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 67 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.77 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 70 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.40 มีอายุตั้งแต่ 41.50 ปี จำนวน 35 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.70 แต่งงาน จำนวน 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.56 และมีประสบการณ์การทำงานเป็น อสม. มากกว่า 16 ปี จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.59

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลห้วยบ่อซืน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$, $S.D = 0.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.17$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมในการป้องกัน ($\bar{x} = 4.14$)

3) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) ของ (อสม.) ตำบลห้วยบ่อซืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.05$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเองตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ($\bar{x} = 3.91$)

ส่วนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยสรุป ดังนี้

1) ด้านธัมมัญญา อสม. ควรฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ที่จะดำเนินชีวิตให้ปลอดภัย ให้มีทักษะชีวิต คือ การรู้วิธีการรักษาหรือดูแลตัวเอง มีสติและอย่าประมาท พร้อมทั้งจะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับโควิด-19 ให้ได้

2) ด้านอรรถัญญา อสม. ควรรู้จักวิธีดูแลสุขภาพร่างกายตนเอง เลือกกินของร้อน เลี่ยงกินของเย็น ใส่หน้ากาก อยู่ในบ้าน พร้อมทำงาน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในที่อยู่อาศัยของตนเอง ไม่เข้าไปในที่แออัด เป็นต้น

3) ด้านอรรถัญญา อสม. ควรฝึกฝนตนเองให้ตระหนักเสมอว่า ต้องคอยระมัดระวังตนเอง ไม่ให้เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงในการแพร่เชื้อหรือเป็นพาหะของเชื้อ รู้จักแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง อย่างสม่ำเสมอ ต้องคอยป้องกันตนเองและผู้อื่นไม่ให้ติดเชื้อเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ควรเชื่อมั่น ในตนเองว่า มีความสามารถปรับตัวเข้ากับประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี เป็นต้น

4) ด้านมัตตัญญา อสม. ควรรับรู้ ว่า โรคไวรัสโควิด-19 ไม่หายจากโลกนี้ จึงควรดำรงชีพ ให้พอประมาณ พอดี ต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง รู้จักการใช้จ่ายอย่างพอประมาณ ไม่ฟุ่มเฟือย ควรหลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับคนชราและสมาชิกที่มีโรคประจำตัว เพราะเป็นผู้ที่มีภูมิคุ้มกันไม่แข็งแรงมากนัก

5) ด้านกาลัญญา อสม.ควรฝึกฝนตนเองให้รู้จักใช้เวลาให้คุ้มค่า เช่น ในเวลานี้ควรศึกษาหาความรู้ การป้องกันตนเอง ครอบครัว และการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รู้เวลาอันเหมาะสม และระยะเวลา ที่พึงใช้ในการปฏิบัติกิจต่าง ๆ และเกี่ยวข้องกับผู้อื่น รู้ว่า เวลาไหน ควรทำอะไร อย่างไร และทำให้ตรงเวลา

6) ด้านปริสัญญญา อสม.ควรมีความรู้ความเข้าใจต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี ระเบียบข้อปฏิบัติ ของแต่ละสังคมนั้น ๆ ตามความเชื่อหรือค่านิยม การเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในชุมชน จะช่วยให้สามารถ ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น ๆ

7) ด้านบุคคลปริปัญญา อสม.ควรเป็นผู้ที่มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งสภาพแวดล้อม มีเหตุผล มีความรอบคอบ ระมัดระวังในการลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มองเห็นประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ส่วนที่ 3 นำเสนอผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง หลักสัปปุริสธรรม 7 กับ ทฤษฎี KAP ในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคโคโรนาไวรัส (โควิด-19) โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

แบบเพียร์สันในภาพรวม พบว่า การนำทฤษฎี KAP กับ หลักสัปปุริสธรรม 7 ไปประยุกต์ใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเอง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะอภิปรายผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจแล้วนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อวิธีการดำเนินชีวิตในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม.

1.1 ผลจากการวิจัยโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการฝึกอบรมสมรรถนะจากกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะอาสาสมัครสาธารณสุขไว้ในหลักสูตรฝึกอบรมมาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ปีพุทธศักราช 2560 เช่น สามารถนํานโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับพื้นที่ สามารถเป็นผู้นำในงานส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค รักษาพยาบาลเบื้องต้น ตลอดจนการเฝ้าระวังสุขภาพและคัดกรองผู้ป่วย (กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2550) เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากความคิดเห็นของ อสม.และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ของศุภักษร ภาวศ์ะรัต, สมภพ อาจชนะศึก และปิยะณัฐ นามชู (2563) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ อสม. และประชาชนในชุมชน มีพฤติกรรมการป้องกันตนเอง คือ มีการสวมหน้ากากอนามัย กินร้อน ช้อนส่วนตัว ล้างมือ รักษาระยะห่างทางสังคม และหลีกเลี่ยงไม่ไปในที่ชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ทั้งในช่วงที่มียกปิดเมืองและช่วงมาตรการผ่อนปรน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 97.76 และร้อยละ 87.98 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันบทบาทของ อสม. และการจัดการของชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของ อสม. ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคโควิด 19 ในชุมชน อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.60. และร้อยละ 96.13 ตามลำดับ

1.2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านความรู้ในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการยกระดับองค์ความรู้จากกระทรวงสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง และเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด (คู่มือแนะนำสำหรับ อสม., 2565) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยเรื่อง การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของ อสม. อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ของจารุณี จันทร์เปล่ง และ สุรภา เตียขุนทด (2565) พบว่า อสม. มีความรู้ในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อยู่ในระดับดี

มีทัศนคติในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านทัศนคติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.02$) ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการพัฒนาปัญญา คือ ได้รับการฝึกอบรมให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนจนเกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย สามารถวิเคราะห์และค้นหาสาเหตุปัญหาได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของกาญจนา ปัญญาธร และคณะ (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 ของ อสม. ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า การรับรู้ความเชื่อด้านสุขภาพ ภาพรวม การรับรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคโควิด 19 อยู่ในระดับมาก

3) ด้านพฤติกรรมในการป้องกันตนเอง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) ที่เป็นเช่นนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้รับการอบรมความรู้เรื่องโรคไวรัสโควิด-19 มีความเข้าใจถึงความรุนแรงของโรค จึงมีการระมัดระวังในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรค ต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. ในประเทศไทย พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ อสม. อยู่ในระดับมากที่สุด บทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. อยู่ในระดับมาก

2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ของ อสม.

2.1 ผลจากการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อสม. เป็นพุทธศาสนิกชน ได้รับการเพาะบ่มอบรมนิสัยด้วยหลักพุทธธรรมอยู่เสมอ ได้รับการพัฒนาจิตใจให้เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม จริยธรรม ได้รับการเรียนรู้ถึงความรุนแรงของไวรัสโควิดทั้งจากสาธารณสุขและข่าวสารต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2559) ที่กล่าวว่า คุณภาพจิตคือ งามงามด้วยคุณธรรม เช่น มีน้ำใจเมตตา กรุณา เผื่อแผ่ เอื้ออาทร มีมุทิตา มีศรัทธา มีความเคารพอ่อนโยน ซื่อสัตย์กตัญญู เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล (2564 : 123-135) ที่ได้ศึกษาเรื่อง สัปปุริสธรรมกับการบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) พบว่าหลักสัปปุริสธรรมมาบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID - 19) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น โดยเฉพาะความทุกข์ทางใจที่มีมากเกินไปในยุคสมัยที่มีโรคภัยรุมเร้า และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ การนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ จะช่วยให้ผู้ยึดถือและปฏิบัติตาม ใช้เป็นหลักการบริหารจัดการตนเองสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยไม่เกิดปัญหาซึ่งผลที่ได้จากตัวบุคคล จะส่งผลต่อเป็นกลุ่มเป็นสังคมที่ดีต่อไป

2.2 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านความรู้ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจาก อสม. ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงของไวรัสโควิด-19 และเป็นผู้นำข่าวสารเกี่ยวกับความรุนแรงของไวรัสโควิด วิธีการป้องกัน การเฝ้าระวัง เมื่อติดเชื้อไวรัสโควิด-19 แล้วอาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. ในประเทศไทย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด บทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม. อยู่ในระดับมาก และการรับรู้ความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของ อสม.

2) ด้านด้านทัศนคติ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจาก อสม. ได้รับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ตรงจากการช่วยเหลือผู้ป่วยจากการติดเชื้อไวรัสโควิดจึงเชื่อว่า การหลีกเลี่ยงการสัมผัสผู้ป่วยแล้วจะปลอดภัย และเชื่อว่าการติดเชื้อไวรัสโควิดจะทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการเศรษฐกิจสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญาวงศ์वासนา (2564) เรื่อง ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสารกรณีศึกษา บริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิส เซส จำกัด (BFS) พบว่า ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน เมื่อพิจารณารายด้าน อันดับแรก ได้แก่ ด้านสภาพเศรษฐกิจ รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมส่วนบุคคล ด้านสภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และด้านสภาพสังคมตามลำดับ

3) ด้านพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก อสม. ได้ตระหนักถึงพิษภัยของเชื้อไวรัสโควิด-19 จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลจากระบบสื่อสารผ่านแพลตฟอร์ม ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ จารุณี จันทรเปล่ง และ สุรภา เดียขุนทด (2565) เรื่อง การศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของ อสม. อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า อสม. มีความรู้ในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 อยู่ในระดับดี มีทัศนคติในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมพัฒนาในด้านทัศนคติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การให้บริการของ อสม.ให้ทำงานด้วยความเชื่อในบทบาทสำคัญของ อสม. คือ แก่ข้าวร้าย กระจายข่าวดี ชีวีบริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

(2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโซ่ผู้นำทางพระพุทธศาสนาควรจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักให้อสม. เห็นความสำคัญของชุมชน ให้ความสำคัญกับชุมชน

2) ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

(1) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้มีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลเบื้องต้น (Data) สามารถจัดทำสารสนเทศ (Information) และรู้ผลที่เกิดในชุมชน

(2) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้มีระเบียบวินัย เป็นบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้อยู่ในแบบแผนตามที่มุ่งหวังได้ เข้าใจในชุมชน

(3) ส่งเสริมให้อสม. เป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้ที่มีความเพียรพยายาม ไม่ท้อถอย

3) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบสถานภาพส่วนบุคคลของ อสม. ในด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเอง

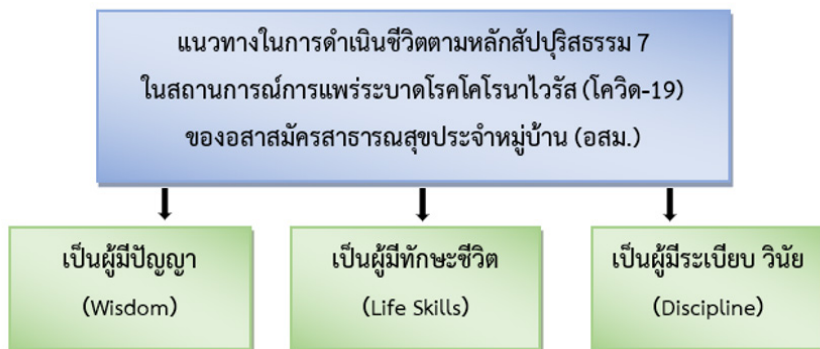
(2) จากข้อสังเกตของกลุ่มผ่านกลไกการสัมภาษณ์ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การเพาะบ่มพฤติกรรมตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ไม่นั่นการเกิดตามระบบปฏิกิริยาลูกโซ่ (ความสัมพันธ์ในแนวนอน) ขึ้นตอนใดจะเกิดขึ้นก่อนก็ได้ เช่น การเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปรีชาญาณ) อาจเกิดขึ้นก่อน การเป็นผู้รู้จักเวลา (กาลญาณ) เป็นต้น ประเด็นดังกล่าวนี้ควรจะได้ทำวิจัยเชิงทดลองเพื่อหาความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือสับสนในพระไตรปิฎก ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

1) เป็นผู้ที่มีปัญญา (wisdom) อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ให้มีความสามารถรู้และเข้าใจในธรรมชาติ ปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เตรียมพร้อมเข้าสู่ยุคดิจิทัล ในขณะเดียวกันควรเข้าใจต่อขนบธรรมเนียมประเพณี ระเบียบข้อบังคับในชุมชน

2) เป็นผู้ที่มีทักษะชีวิต อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องมีทักษะหรือความชำนาญในการเตรียมความพร้อมเพื่อการปรับตัวให้อยู่ในภาวะปัจจุบันอย่างมีสติและไม่ประมาท มุ่งพัฒนาทั้งด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต ใ้กายและจิตใจมีความสุข มีสมรรถภาพและศักยภาพที่จะคิดและพัฒนาได้

3) เป็นผู้มีระเบียบวินัย อสม. หรือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต้องมีพฤติกรรมมุ่งพัฒนาตนเองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ส่งเสริมให้สมาชิกเคารพในกฎระเบียบ เคารพความแตกต่างของปัจเจกชนและความคิดของบุคคลอื่น เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ถูกต้องดีงามกับบุคคลและสิ่งของทั้งภายนอกและภายในชุมชน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2564). รายชื่อ อสม. ที่อยู่ในฐานข้อมูล ปี 2564. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565, จาก <https://www.thaiphc.net>
- กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2565). หลักสูตรฝึกอบรม มาตรฐานอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ปีพุทธศักราช 2550 กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นเมื่อ 19 มกราคม 2565, จาก <http://www.bkpho.moph.go.th>
- กาญจนา ปัญญาธร และคณะ. (2565). ความรู้ ความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*, 30(1), 1-11.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ และคณะ (2563) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความรุนแรงของโรคต่อบทบาทการดำเนินงานควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันบำราศนราดูร*, 14(2), 92-103.
- คู่มือแนะนำสำหรับ อสม. (2565). ในการเคาะประตูเยี่ยมบ้านเพื่อสังเกตอาการโควิด-19 โดย สสส. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2565, จาก <http://www.resourcecenter.thaihealth.or.th>
- จารุณี จันทร์เปล่ง และ สุรภา เดียขุนทด. (2565). การศึกษาความรู้ ทักษะและพฤติกรรมในการป้องกันควบคุมโรคโควิด 19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก. *วารสาร มจร การพัฒนาลังคม*, 7(1), 15-33.
- ปณณพัฒน์ แสงศรีเรือง และ ัญญารัตน์ ชีรหิรัญวัฒน์. (2565). รายงานสถานการณ์โรคโควิด-19 ในจังหวัดเลย, ศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุขจังหวัดเลย, สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ #NNT#ILOVETHAILAND. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/>
- พระปลัดธีรภัทร์ นาถสีโล. (2564). สัมปยุตธรรมกับการบริหารจัดการตนเองในยุคโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 8(6), 123-135.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศุภักชญา ภูวังก์ะรัต. (2563). การศึกษาสถานการณ์การเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. (รายงานการวิจัย) กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.

สุพิชญา วงศ์วาสนา. (2564). ปัจจัยผลกระทบทางลบจาก COVID-19 ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานฝ่ายการโดยสารกรณีศึกษา บริษัท บางกอกโฟลท์เซอร์วิส เซส จำกัด (BFS). *วารสารรัชตภาคย์*, 15(39), 15-30.